MADANIY FARQLAR VA MILLATNI IFODALOVCHI ATAMALAR

(Cultural Differences and Nationality Terms)

Tarjima nazariyasi va amaliyoti yo'nalishi

2 bosqich talabasi ***Muxiddinova Asilaxon***

O'qituvchi: ***Abduraxmanov To'raxon***

Annotatsiya

Ushbu maqolada turli xalqlarning madaniy farqlari, milliy qadriyatlari, urf-odatlari va millatni ifodalovchi atamalarning lingvistik hamda ijtimoiy ahamiyati o‘rganiladi. Shuningdek, madaniyat va milliy o‘zlik o‘rtasidagi bog‘liqlik, turli millat vakillari bilan muloqot qilish jarayonida madaniy bilimlarning o‘rni yoritiladi.

Kalit so‘zlar: madaniyat, millat, madaniy farqlar, milliy o‘zlik, urf-odatlar, an'analar, milliy atamalar, intercultural communication.

Kirish

Hozirgi globallashuv davrida turli mamlakat va millat vakillari o‘rtasidagi aloqalar tobora kengayib bormoqda. Xalqaro ta'lim, turizm, iqtisodiyot va axborot texnologiyalarining rivojlanishi turli madaniyatlarni o‘rganishga bo‘lgan ehtiyojni oshirmoqda.

Har bir xalq o‘zining tili, tarixi, urf-odatlari, dini, qadriyatlari va yashash tarzi bilan boshqa xalqlardan ajralib turadi. Ushbu xususiyatlar madaniy farqlarni yuzaga keltiradi. Madaniy farqlarni o‘rganish insonlarning bir-birini yaxshiroq tushunishiga, o‘zaro hurmat va bag‘rikenglikni shakllantirishga yordam beradi.

1. Madaniy farqlar tushunchasi

Madaniy farqlar — turli xalqlar va jamiyatlarning turmush tarzi, dunyoqarashi, qadriyatlari, urf-odatlari va muloqot uslublaridagi tafovutlardir.

Masalan, o‘zbek xalqida mehmondo‘stlik, kattalarga hurmat, oilaviy qadriyatlar va qo‘ni-qo‘shnichilik munosabatlari muhim o‘rin tutadi. Yapon madaniyatida esa tartib-intizom, aniqlik va jamoaviy mas'uliyat alohida qadrlanadi. G‘arb mamlakatlarida shaxsiy mustaqillik va individual erkinlikka ko‘proq e'tibor berilishi mumkin.

Madaniy farqlar quyidagi yo‘nalishlarda namoyon bo‘ladi:

- **Til va muloqot:** salomlashish, murojaat qilish va fikr bildirish usullari.
- **Urf-odatlar:** milliy bayramlar, marosimlar va an'analar.
- **Kiyim-kechak:** milliy liboslar va kiyinish madaniyati.
- **Taomlar:** har bir xalqning o‘ziga xos milliy oshxonasi.
- **Qadriyatlar:** oila, hurmat, erkinlik va jamiyatga munosabat.

2. Millatni ifodalovchi atamalar (Nationality Terms)

Nationality terms — insonlarning millati yoki muayyan davlatga mansubligini ifodalovchi so‘z va atamalardir. Ingliz tilida bunday atamalar kundalik muloqotda, ilmiy matnlarda va xalqaro aloqalarda keng qo‘llaniladi.

Masalan:

Davlat nomi	Millatni ifodalovchi atama
Uzbekistan	Uzbek
England	English
Germany	German
Japan	Japanese
China	Chinese
France	French

Davlat nomi	Millatni ifodalovchi atama
Turkey	Turkish
America	American
Kazakhstan	Kazakh / Kazakhstani
Italy	Italian

Ushbu atamalarni to‘g‘ri qo‘llash muhim hisoblanadi. Chunki millat, fuqarolik va etnik mansublik tushunchalari har doim ham bir xil ma'noni anglatmaydi. Masalan, bir davlat fuqarosi boshqa etnik guruh vakili bo‘lishi mumkin.

3. Madaniyat va milliy o‘zlikning o‘zaro bog‘liqligi

Madaniyat milliy o‘zlikni shakllantiruvchi asosiy omillardan biridir. Inson o‘z xalqining tarixi, tili, adabiyoti, san'ati va an'analari orqali milliy mansubligini anglaydi.

Masalan, o‘zbek xalqining palov, sumalak, atlas va adras kabi milliy qadriyatlari uning madaniy merosining muhim qismini tashkil etadi. Navro‘z bayrami esa xalqimizning qadimiy an'analari, mehr-oqibat va yangilanish ramzi hisoblanadi.

Shuningdek, boshqa xalqlarning madaniy merosini o‘rganish ham muhimdir. Bu insonlarda boshqa millatlarga nisbatan hurmat va qiziqish uyg‘otadi.

4. Madaniy farqlarning xalqaro muloqotdagi ahamiyati

Turli millat vakillari bilan muloqot qilish jarayonida madaniy bilimlar muhim ahamiyatga ega. Ba'zan bir madaniyatda odatiy hisoblangan xatti-harakat boshqa madaniyatda boshqacha talqin qilinishi mumkin.

Masalan, ayrim mamlakatlarda to‘g‘ridan-to‘g‘ri fikr bildirish odatiy hol bo‘lsa, boshqa mamlakatlarda muloyim va bilvosita gapirish ma'qul ko‘riladi.

Bunday vaziyatlarda tushunmovchiliklarning oldini olish uchun inson boshqa xalqlarning urf-odatlari, qadriyatlari va muloqot qoidalarini bilishi kerak. Ayniqsa, chet tillarini o‘rganishda til bilan bir qatorda shu tilda so‘zlashuvchi xalqning madaniyatini ham o‘rganish zarur.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, madaniy farqlar va millatni ifodalovchi atamalar tilshunoslik hamda madaniyatshunoslikning muhim mavzularidan hisoblanadi. Har bir xalq o‘zining milliy qadriyatlari, tili, tarixi va urf-odatlari bilan o‘ziga xos madaniy merosga ega.

Madaniy farqlarni o‘rganish insonlarning dunyoqarashini kengaytiradi, millatlararo munosabatlarni mustahkamlaydi va xalqaro muloqot samaradorligini oshiradi. Shu sababli har bir inson o‘z milliy madaniyatini qadrlashi bilan birga, boshqa xalqlarning madaniyati va an'analarini ham hurmat qilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hofstede, G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations*. Sage Publications.
2. Hall, E. T. (1976). *Beyond Culture*. Anchor Books.
3. Samovar, L. A., Porter, R. E., McDaniel, E. R. (2013). *Communication Between Cultures*. Cengage Learning.
4. Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Multilingual Matters.
5. UNESCO (2001). *Universal Declaration on Cultural Diversity*.